

Ngũ giới Phật giáo trong tương quan với một số tôn giáo

ISSN: 2734-9195 09:25 19/11/2025

Dù là cư sĩ tại gia hay người bình thường không theo tôn giáo nào, vẫn có thể thấy được giá trị thiết thực của Ngũ giới trong xây dựng đời sống có trách nhiệm và hài hòa.

Tác giả: **Cư sĩ Thường Nguyên**

Tạp chí Nghiên cứu Phật học - Số tháng 11/2025

Dẫn nhập:

“Không làm các điều ác,

Siêng làm các việc lành,

Giữ tâm ý trong sạch

Là lời chư Phật dạy”.

(Kinh Pháp Cú, kệ 183)

Khi trở về với chính mình trong hơi thở chánh niệm, có lẽ ai trong chúng ta cũng tự hỏi: làm người, sống thế nào cho đúng?

Ngũ giới không chỉ là những quy tắc đạo đức cá nhân mà còn là sự kết tinh trí tuệ, phản ánh sâu sắc tinh thần từ bi, tôn trọng giá trị sống, những phẩm giá phổ quát mà bất cứ nền đạo lý nào cũng hướng đến.

Trong tương quan các tôn giáo, những giới luật này có sự tương thông thú vị với các giá trị luân lý của Nho giáo, Đạo giáo, Hồi giáo, Thiên Chúa giáo và Ấn Độ giáo, dù cách diễn đạt có thể có sự khác nhau, nhưng cốt lõi đều là nâng đỡ phẩm giá con người.

Hình ảnh được tạo bởi AI

Ngũ giới - Nền tảng đạo lý của người cư sĩ

Định nghĩa, vai trò và ý nghĩa đạo đức - xã hội

Ngũ giới là năm nguyên tắc đạo đức căn bản mà người Phật tử tại gia tự nguyện thọ trì:

- (1) Không sát sinh - tôn trọng sự sống;
- (2) Không trộm cắp - tôn trọng tài sản của người;
- (3) Không tà dâm - gìn giữ sự trong sạch trong các mối quan hệ;
- (4) Không nói dối - chân thật trong lời nói;
- (5) Không uống rượu và các chất gây nghiện - giữ gìn chính niệm.

Ngũ giới được xem là giới hạn đầu tiên để ngăn ngừa các nghiệp bất thiện, đồng thời là nền móng để phát triển tâm linh. Giới không mang tính áp đặt, mà khởi đi từ lòng từ bi và trí tuệ. Khi giữ giới, người cư sĩ không chỉ bảo vệ mình mà còn góp phần xây dựng xã hội tốt đẹp.

Ngũ giới không chỉ dành riêng cho người tu tập, mà có giá trị đạo đức phổ quát, có thể áp dụng trong mọi bối cảnh xã hội. Trong Tăng Chi Bộ Kinh, đức Phật dạy: “Người giữ năm giới là người sống an ổn, được chư thiên hộ trì, tâm không hối hận, thân cận người hiền và tiến đến giải thoát”.

Ngũ giới là “thân giáo” để hành giả sống đúng chính pháp trong đời sống thường nhật, từ đó chuyển hóa bản thân, gia đình và xã hội.

Phản chiếu Ngũ giới trong các truyền thống tôn giáo lớn.

1. Nho giáo: Trọng nghĩa, kính lễ và tam cương ngũ thường

Nho giáo nhấn mạnh đạo đức cá nhân trong quan hệ xã hội: “Nhân, Nghĩa, Lễ, Trí, Tín”. Trong đó:

- + “Nhân” tương ứng với tinh thần không sát sinh.
- + “Nghĩa” và “Tín” khớp với giới không trộm cắp và không nói dối.
- + Lễ và Trí hướng tới việc điều phục dục vọng, liên quan giới không tà dâm và không uống rượu.

Tư tưởng của Khổng Tử nhấn mạnh: “Tu thân, tề gia, trị quốc, bình thiên hạ”, khởi đầu từ rèn luyện đạo đức cá nhân, rất tương hợp với tinh thần của Ngũ giới trong Phật giáo.

2. Đạo giáo: Hòa hợp với Đạo, thuận lẽ tự nhiên

Đạo giáo dạy về “vô vi”, thuận theo thiên lý và nuôi dưỡng sinh mệnh. Giới không sát sinh và không nhiễm rượu là hai điểm rất gần gũi. Đạo Đức Kinh viết: “Không tranh giành, không sát hại, không quá độ”. Đây cũng là cách giữ gìn năng lượng tinh khiết để hợp nhất với Đạo.

Sự điều hòa nội tâm và thanh tịnh thân - khẩu - ý trong Đạo giáo phản chiếu tinh thần giới luật của Phật giáo, đặc biệt trong hành trì của những người tu tiên.

3. Hồi giáo: Luật Sharia và đạo đức trong hành vi

Trong Hồi giáo, đạo đức cá nhân được định hướng rõ qua luật Sharia. Năm trụ cột (Shahada, Salat, Zakat, Sawm, Hajj) kết hợp với các quy định như không uống rượu, không ngoại tình, không giết người vô tội, không trộm cắp và không làm chứng gian, có thể thấy tương đồng rõ rệt với Ngũ giới:

Ngũ giới (Phật giáo)	Giáo lý Hồi giáo (Sharia)
Không sát sinh	Cấm giết người vô tội (Qur'an 5:32)
Không trộm cắp	Cấm trộm cắp (Qur'an 5:38)
Không tà dâm	Cấm ngoại tình (Qur'an 24:2)
Không nói dối	Cấm nói dối, làm chứng gian (Qur'an 24:4)
Không uống rượu	Cấm rượu và các chất gây nghiện (Qur'an 5:90)

Dù niềm tin vào Thượng đế là điểm khác biệt lớn, nhưng các quy chuẩn đạo đức được thiết lập nhằm nuôi dưỡng một xã hội chính trực và an bình.

4. Thiên Chúa giáo: Mười điều răn và tình yêu thương

Trong Thánh Kinh, Mười điều răn Thiên Chúa truyền cho Moses có những điều gần với Ngũ giới:

- + “Chớ giết người” (Xuất Hành 20:13) - Không sát sinh.
- + “Chớ ngoại tình” - Không tà dâm;
- + “Chớ trộm cắp”, “Chớ làm chứng dối” - Không trộm cắp, không nói dối.
- + “Chớ mê tham của người” - Gọi đến sự tỉnh thức, không bị chi phối bởi tham dục, giống như giới cuối cùng của Phật giáo.

Tình yêu thương và tha thứ là trọng tâm trong giáo lý Thiên Chúa, tương ứng với tinh thần từ bi và hỷ xả trong đạo Phật.

5. Ấn Độ giáo: Ahimsa và quy luật đạo đức

Phật giáo sinh ra trong bối cảnh Ấn Độ giáo phát triển rực rỡ. Trong Ấn Độ giáo, Ahimsa - bất bạo động - là nguyên lý căn bản, tương ứng trực tiếp với giới không sát sinh.

Các quy tắc đạo đức (Yama - Niyama) trong Yoga Sutra của Patanjali (là văn bản kinh điển trong học và thực hành yoga, được biên soạn khoảng thế kỷ thứ 2 TCN, bao gồm bao 196 câu kinh (Sutra) chia làm bốn chương, tóm tắt và hệ thống hóa các phương pháp và tinh lý yoga, hướng dẫn kiểm soát tâm trí và đạt đến giải thoát) gồm:

- + Ahimsa (Không bạo lực) - Không sát sinh.
- + Satya (Chân thật) - Không nói dối.
- + Asteya (Không trộm cắp) - Không trộm cắp.
- + Brahmacharya (Tiết dục) - Không tà dâm.
- + Aparigraha (Không tham lam) - Liên hệ đến chính niệm và buông bỏ.

Đây là minh chứng rõ ràng cho sự hội tụ của các nền đạo lý lớn quanh những trục giá trị tương đồng.

Ngũ giới (Phật giáo)	Nho giáo	Đạo giáo	Hồi giáo	Thiên Chúa giáo	Ấn Độ giáo	Tinh thần chung
1. Không sát sinh - tôn trọng sự sống	"Nhân" - thương người, quý sinh mệnh	Thuận Đạo, tránh sát hại	Cấm giết người vô tội (Qur'an 5:32)	"Chớ giết người" (Xuất Hành 20:13)	Ahimsa - bất bạo động	Tôn trọng sự sống, không làm tổn hại
2. Không trộm cắp - giữ sự liêm chính	"Nghĩa" - hành xử công bằng	Thuận Thiên, không chiếm đoạt	Cấm trộm cắp (Qur'an 5:38)	"Chớ trộm cắp"	Asteya - không lấy của không cho	Bảo vệ tài sản, nuôi dưỡng sự chính trực
3. Không tà dâm - tiết chế, trong sạch	"Lễ" - giữ phép tắc quan hệ	Tiết dục, điều hòa dục vọng	Cấm ngoại tình (Qur'an 24:2)	"Chớ ngoại tình"	Brahmacharya - sống điều độ trong dục	Gìn giữ nhân phẩm, tôn trọng hôn nhân
4. Không nói dối - trung thực, chân thật	"Tín" - giữ lời, thật tâm	Thanh lọc lời nói	Cấm làm chứng dối (Qur'an 24:4)	"Chớ làm chứng dối"	Satya - chân thật	Dựng nền tin cậy, nuôi dưỡng sự minh bạch
5. Không uống rượu và chất gây nghiện - giữ tỉnh thức	Tránh sa đọa, mất lễ nghĩa	Giữ thân tâm thanh tịnh	Cấm rượu và các chất gây nghiện (Qur'an 5:90)	Khuyến khích tiết độ, sống lành mạnh	Tránh chất say, giữ trí tuệ sáng suốt	Giữ chính niệm, làm chủ bản thân

Bảng đối chiếu Ngũ giới trong Phật giáo và các truyền thống tôn giáo lớn

Mỗi truyền thống có cách diễn đạt và bối cảnh tín ngưỡng riêng, nhưng đều hướng đến việc bảo vệ phẩm hạnh, xây dựng đời sống tỉnh thức.

Từ Giới đến Tâm - Một hành trình giải thoát: Ngũ giới không phải là đích đến, mà là khởi đầu của đời sống tỉnh thức.

Giữ giới là giữ gìn phẩm hạnh, nhưng hơn thế, còn là cách sống tỉnh giác giữa cơn lốc của dục vọng, sân hận, vô minh. Khi đặt trong tương quan với các tôn giáo, chúng ta thấy Ngũ giới chính là chiếc cầu nối giúp con người nhận ra: dù niềm tin có khác nhau, nhưng khi đối chiếu với các truyền thống tôn giáo lớn, ta nhận ra sự giao thoa âm thầm của những giá trị đạo đức phổ quát, nơi các tôn giáo tưởng như khác biệt lại gặp nhau trong tinh thần yêu thương, tôn trọng sự sống và gìn giữ phẩm hạnh.

Ngũ giới, với hình thức đơn giản nhưng nội dung sâu xa, không chỉ là “giới luật” của riêng Phật giáo, mà là nền đạo lý phổ quát vượt thời gian và không gian. Dù là cư sĩ tại gia hay người bình thường không theo tôn giáo nào, vẫn có thể thấy được giá trị thiết thực của Ngũ giới trong xây dựng đời sống có trách nhiệm và hài hòa.

Thiền sư Thích Nhất Hạnh từng nói: “Hiếu biết là nền tảng của thương yêu. Khi ta thấy được nỗi khổ của người khác, tự nhiên ta không muốn gây khổ đau nữa”.

Ngũ giới chính là bước đầu của sự hiểu biết đó, từ bản thân mình, rồi lan tỏa đến tha nhân và toàn thể xã hội.

Tác giả: **Cư sĩ Thường Nguyên**

Tạp chí Nghiên cứu Phật học - Số tháng 11/2025

Tài liệu tham khảo:

[1] Kinh Tăng Chi Bộ, Kinh Pháp Cú

[2] Yoga Sutra - Patanjali

[3] Kinh Thánh (Old Testament)

[4] Kinh Qur'an

[5] Đạo Đức Kinh - Lão Tử

[6] Các bài giảng của Thiền sư Thích Nhất Hạnh

[7] Tariq Ramadan - Islam and the Arab Awakening

[8] Peter Harvey - An Introduction to Buddhism

[9] Ramakrishna Mission - Hindu Ethics and Society